Paradigma Securității Naționale a României în Lumea Multipolară

Marius-Sorin Miclea[1,2,3],
Doctor în Relații internaționale și Studii Europene
[1]Consul General, conferențiar la Universitatea "Sherbrooke", Montreal, Quebec, Canada
[2]Expert-invitat la Universitatea Națională de Apărare/Colegiul Național de Apărare
[3]Lector universitar asociat la Universitatea "Babeș-Bolyai", Str. Mihail Kogălniceanu, nr.1, cod poștal 400347, Cluj-Napoca, Romania
miclea_m@yahoo.com

Abstract

The concept of the multipolar world has attracted the attention of well-known personalities, politicians and renowned theoreticians of international relations since the Cold War period.

In the new multipolar world in the process of formation, yet incompletely crystallized, as a result of the latest crises that have emerged on the global stage, resulting from the expression of the balance of power among the current great powers, themselves poles in the making of the new global configuration, a pole of power is formed by an entity (a state, a configuration of several states, economic or military blocs) with significant global influence, which, in turn, balances other centres of power in the process of emergence.

A multipolar pole is defined as possessing significant military, economic, technological, political and cultural capacity, elements which, in turn, shape and enhance the two types of power known in the theory of international relations as hard power and soft power, having the capacity to shape the international order, its image at the global level being that of a principal actor, with a balancing or competing role within the global system, autonomous, possessing a broad strategic vision, without, however, having the quality of a hegemon, which is an element inappropriate to the multipolar world.

Thus, the pole of power in the multipolar world is formed by a centre of influence comprising a state or a group of states that possess a broad capacity to influence political, economic and military events at the global level through diplomatic instruments resulting from the principal international conventions of the twentieth century, from the Cold War period.

However, day by day, as recent events of force at the international level demonstrate, the international conventions enacted in the twentieth century are becoming increasingly obsolete, losing their importance and calling into question their usefulness in maintaining the global geostrategic balance. In turn, the poles of power are connected to one another through a balance of power that contributes either to the maintenance of stability or to the creation of tensions, by the fact that at the level of the multipolar world there are several major actors, unlike the Cold War period, when there was a bipolarity balanced by the United States and the Soviet Union, or,

more recently, the period of unipolarity that emerged after the implosion of the Soviet Union, during which the United States manifested itself as the sole hegemon at the global level.

An important characteristic of the pole of power is its multidimensionality, and its scope is manifested through a whole series of complementary characteristics, such as its economic power, defined by the size of its GDP, the control of resources, innovation, or its military power, materialized in advanced defense capabilities, possessing a multilevel capability for the projection of force wherever its global interests require it.

To these is added its technological power, materialized in leadership in key fields such as AI, 5G, biotechnology, followed by its cultural power (the most evident type of soft power in today's world), which is manifested in the capacity of attraction of the cultural, ideological and value model, etc., and, last but not least, its diplomatic power, defined by its capacity to establish and to play an important role within international organizations.

In a multipolar world, the image of the pole of power is that of a key actor, capable of imposing its interests at the global level, but not in a hegemonic manner, there being constant competition for influence and a renegotiation of norms and structures of power, against the background of an increasing diversity of centres of decision.

Keywords: Multipolar world, pole of power, national security paradigm, Cold War, Soviet Union, United States of America, hegemon, soft power, hard power, AI, balance of power, Monroe Doctrine, American exceptionalism.

Rezumat

Conceptul lumii multipolare a atras atenția unor personalități cunoscute, oameni politici și teoreticieni de marcă ai relațiilor internaționale, încă din perioada Războiului Rece.

În noua lume multipolară pe cale de formare, însă incomplet cristalizată, ca urmare a ultimelor crize apărute pe eșichierul global, rezultat al exprimării raportului de forțe dintre marile puteri actuale, la rândul lor poli în devenire ai noii configurații planetare, un pol de putere este format dintr-o entitate (stat, configurație de mai multe state, blocuri economice sau militare) cu o influență globală semnificativă, care echilibrează, la rândul lor, alte centre de putere pe cale de apariție.

Un pol multipolar este definit ca având o semnificativă capacitatea militară, economică, tehnologică, politică și culturală, elemente care conturează și potențează, la rândul lor, cele două tipuri de putere cunoscute în teoria relațiilor internaționale drept hard power și soft power, având capacitatea de a modela ordinea internațională, imaginea sa la nivel global fiind una de actor principal, cu rol echilibrator sau concurent la nivelul sistemului global, autonom, dispunând de o amplă viziune strategică, neavând însă calitatea de hegemon, care este un element impropriu lumii multipolare.

Astfel, polul de putere în lumea multipolară este format dintr-un centru de influență care cuprinde un stat sau un grup de state care dețin o capacitate vastă de a influența la nivel global evenimentele politice, economice, militare prin instrumente diplomatice, rezultate ca urmare a principalelor convenții internaționale ale secolului al XX-lea, din perioada Războiului Rece.

Însă pe zi ce trece, așa cum ne-o dovedesc recentele evenimente de forță la nivel internațional, convențiile internaționale edictate ăn secolul al XX-lea devin din ce în mai caduce, pierzând din importanță, punând sub semnul întrebării utilitatea acestora în menținerea echilibrului geostrategic planetar. La rândul lor, polii de putere sunt legate între ei printr-un echilibru de putere care contribuie la menținerea stabilității sau la crearea de tensiuni, prin faptul că la nivelul lumii multipolare există mai mulți actori majori, spre deosebire de perioada Războiului Rece, când exista o bipolaritate echilibrată de către Statele Unite și Uniunea Sovietică sau, caz mai recent, de perioada unipolarității apărută după implozia Uniunii Sovietice, ecarte de timp în care Statele Unite se manifestau ca unic hegemon la nivel planetar.

O caracteristică importantă a polului de putere o reprezintă multidimensionalitatea sa, iar anvergura acestuia se manifestă printr-o întreagă serie de caracteristici complementare, cum ar fi puterea sa economică, definită de dimensiunea PIB-ului, controlul resurselor, inovația, sau puterea sa militară, concretizată în capacități avansate de apărare, dispunând de o capacitate multigradual a proiecției forței acolo unde interesele sale globale o impun.

La acestea se mai adaugă puterea sa tehnologică, concretizată într-un leadership în domenii cheie cum ar fi A.I, 5G, biotehnologie, urmată de puterea sa culturală (tipul de soft power cel mai evident în lumea actuală), care se manifestă în capacitatea de atracție a modelului cultural, ideologic, valoric, etc., și nu în ultimul rând puterea sa diplomatică, definită prin capacitatea sa de-a închega și de-a avea un rol important la nivelul organizațiilor internaționale.

Într-o lume multipolară, imaginea polului de putere este cea a unui actor cheie, capabil să-și impună interesele la nivel global, dar nu hegemonic, existând o competiție constantă pentru influență și o renegociere a normelor și structurilor de putere, pe fondul unei diversități crescânde de centre de decizie.

Cuvinte cheie: Lumea multipolară, pol de putere, paradigma securității naționale, război rece, Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii, hegemon, soft power, hard power, A.I., raport de forțe, doctrina Monroe, excepționalismul american.

Vom exemplifica succint imaginea unor poli de putere existenți deja sau a unora în curs de cristalizare, așa cum se prefigurează aceștia.

Astfel, principala superputere dominantă la nivel global astăzi sunt Statele Unite ale Americii, unul dintre cei doi poli de putere din timpul Războiului Rece, devenit unic pol de putere pentru o perioadă de timp imediat după evenimentele din anul 1989 care au dus la prăbușirea comunismului, având drept rezultante disoluția Tratatului de la Varșovia împreună cu transformarea Uniunii Sovietice în Rusia.

O mare perioadă de timp politica externă a Casei Albe a avut la bază doctrina excepționalismului a cărei esență constă în credința fermă că valorile, sistemul politic și dezvoltarea istorică ale Statelor Unite ale Americii sunt unice în istoria omenirii, acestea fiind îndreptățite să joace un rol unic și distinct de celelalte state pe scena mondială. Astfel,

odată plasate sub stindardul excepționalismului, cele două componente ale polului american de putere, soft power și hard power au fost principalele elemente ale expansiunii americane globale de la înființarea doctrinei până în zilele noastre.

Termenul de excepționalism a fost inventat de marxiștii germani în a doua decadă a secolului al XX-lea. Astfel, concentrându-se pe resursele naturale abundente din Statele Unite, prin aceasta s-a oferit o explicație pentru motivul pentru care Statele Unite nu se confruntau cu nivelul de conflict de clasă care exista în Europa. Totuși, ideea de excepționalism american datează de mai mult timp, începând cu observațiile și scrierile politologului și istoricului francez Alexis de Tocqueville (1805–1859) despre Statele Unite, care a făcut o analiză a Statelor Unite de atunci comparându-le cu Franța și Marea Britanie. Tocqueville a menționat Statele Unite ca o națiune unică, liberă, bazată pe libertatea personală și idealuri democratice.

Însă în ultimul an și jumătate, având în vedere cele mai recente acțiuni la nivel global ale Washingtonului, concretizate atât în declarații publice (dorința de anexare a Groenlandei, de transformare a Canadei în al 51-lea stat al Statelor Unite, de doborâre pe cale militară a regimului comunist din Cuba, de retragere a Statelor Unite din NATO), precum și acțiunea militară de „extragere" a președintelui Venezuelei Nicolas Maduro, Statele Unite par din ce în ce mai atrase de înlocuirea excepționalismului american cu doctrina Monroe[5] conform declarațiilor recente ale președintelui Donald Trump[6].

---

[5] Doctrina Monroe, numită după arhitectul său, fostul președinte James Monroe în 1823, este una dintre cele mai importante agende de politică externă a SUA din secolul al XIX-lea. A început ca un document în mare parte simbolic care declara opoziția americană față de implicarea nouă sau extinsă a Europei în America, după secole de activitate colonială în regiune. Doctrina Monroe avea să devină un element semnificativ al politicii externe a SUA față de regiune timp de decenii, deși a fost din ce în ce mai criticată de către academicieni și factorii de decizie politică pentru că a fost folosită pentru a justifica intervențiile în America Latină. Doctrina a subliniat modul în care guvernul SUA considera America de Sud și Centrală o „curte interioară" strategică, văzută ca o regiune care ar trebui să cadă sub influența americană, mai degrabă decât europeană Sursă: https://www.dcnews.ro/ce-este-doctrina-monroe-imbratisata-de-donald-trump-traditia-veche-de-doua-secole-care-a-modelat-politica-externa-americana_1027255.html

[6] În declarațiile de presă susținute imediat după operațiunea SUA în Venezuela, președintele american Donald Trump a precizat că atacul a fost în conformitate cu o politică veche de două secole, Doctrina Monroe. Președintele american Donald Trump a justificat operațiunea din Venezuela ca fiind în conformitate cu o agendă de politică externă veche de peste 200 de ani, Doctrina Monroe, scrie USA Today. Administrațiile recente de la Casa Albă au încercat să se distanțeze de Doctrina Monroe, dar, la mai bine de un deceniu după ce secretarul de stat american de atunci, John Kerry, sub fostul președinte Barack Obama, a anunțat că „era Doctrinei Monroe s-a încheiat", Trump o îmbrățișează din nou. Sursă: https://www.dcnews.ro/ce-este-doctrina-

Figura 1. Escortarea președintelui Nicolas Maduro către locul de detenție de către agenții D.E.A. după arestarea acestuia. Sursă: www.foxnews.com

Rusia la rândul său, deși dispune de vaste resurse energetice și minerale, este deficitară în ceea ce privește infrastructura elementelor de extracție, moștenită de pe timpul regimului sovietic, domeniu în care nu au mai fost făcute investiții de foarte mult timp. Preluarea puterii de către Vladimir Putin a declanșat odată cu nostalgia după perioada sa imperială din perioada Războiului Rece când era un pol marcant de putere la nivel planetar și startul pentru recuperarea acestui statut în calitate de moștenitoare a fostei Uniunii Sovietice. Acest fapt s-a concretizează printr-o politică de recuperare a vechilor teritorii pierdute aparținând Uniunii Sovietice și înglobarea acestora în teritoriul Federației Ruse, cum au fost anexarea Crimeii și războiul de agresiune împotriva Ucrainei. La ora actuală Rusia este o putere slăbită din punct de vedere economic, militar și tehnologic ca urmare a uriașului efort financiar generat de acest război.

În ceea ce privește China, aceasta este deja un pol militar, economic și tehnologic major, cu o creștere exponențială a influenței sale globale, constând într-o dezvoltare fără precedent a infrastructurii, comerțului și investițiilor la nivel planetar, fapt care creează o concurență acerbă între marii poli de putere.

Uniunea Europeană, ca bloc de state care configurează un nou pol multipolar, este un hub economic și normativ de referință, beneficiind de avantajul unui soft power puternic conturat, însă cu o coeziune măcinată din ce în ce mai mult ca urmare a noii orientări politice

monroe-imbratisata-de-donald-trump-traditia-veche-de-doua-secole-care-a-modelat-politica-externa-americana_1027255.html

a Statelor Unite și a accentuării divergențelor doctrinare apărute la nivelul statelor componente, aspecte care se manifestă printr-o polarizare accentuată a celor două mari orientări politice suveraniste și progresiste. Noile provocări de securitate survenite ca urmare a declanșării războiul de agresiune din Ucraina, precum și dependența accentuată a Europei de petrolul rusesc se constituie în motive esențiale pentru inițierea unei forțe militare europene comune, deziderat greu de îndeplinit ca urmare a crizei financiare globale.

Ceilalți actori care aspiră la statutul de poli ai lumii multipolare cum ar fi Brazilia, India și Pakistanul, (ultimele două ca puteri nucleare), Africa de Sud, Japonia, Australia, blocuri de state precum ASEAN sau continente ca și Africa, deși sunt elemente statale cu economii diferite mai mult sau mai puțin dezvoltate, cu puteri militare de nivel mediu, cu regimuri politice diferite, însă au un numitor comun, concretizat în voința de-a deveni voci în corul de noi puteri ale lumii, fapt care îi obligă pe noii actori să accepte, să împărtășească și să respecte noile principii și valori de păstrare a unui echilibru mondial creat în primul rând pe principiul egalității între polii mondiali de putere, fapt care conferă consistența necesară noii lumi multipolare.

I. Lumea multipolară. Concept. Definiție. Caracteristici. Provocări pentru România. Previziuni.

CONCEPT

Lumea multipolară reprezintă un sistem geopolitic cu mai multe centre de putere (poli) de importanță comparabilă, aflate într-o competiție constantă, spre deosebire de sistemul unipolar care cuprinde un singur hegemon sau al bipolarității, sistem în care echilibrul este conferit de 2 poli de putere.

Figura 2. O perspectivă asupra lumii multipolare prin prisma jocului de șah, unde fiecare piesă de joc își are relevanța ei. Sursă: https://images.search.yahoo.com

Lumea multipolară caracterizată prin echilibru și complexitate, este un loc în care statele și blocurile regionale joacă roluri cheie, iar echilibrul de forțe se schimbă des, implicând alianțe volatile și concurență economică, militară și ideologică.

DEFINIȚIE

Multipolaritatea reprezintă o lume în care mai multe state sau grupări de state (poli) dețin o influență semnificativă la nivel global, fără ca vreunul să domine complet, spre deosebire de sistemul unipolar (dominația SUA după Războiul Rece) sau bipolar (SUA vs. URSS în Războiul Rece).

CARACTERISTICI

1. **Echilibrul de putere**: Niciun pol nu este suficient de puternic pentru a impune ordinea globală, creând o dinamică de echilibru și control reciproc;
2. **Multiplicitatea actorilor**: Pe lângă marile puteri, actori regionali deja consacrați, capătă importanță și noii poli de putere, diversificând scena internațională.;
3. **Concurență și cooperare:** Polii de putere concurează pentru influență (economică, militară, tehnologică), dar colaborează și la rezolvarea problemelor globale (climat, terorism, etc);
4. **Instabilitate și incertitudine**: Alianțele sunt mai fluide (nu sunt fixe ca în bipolaritate), iar relațiile dintre poli pot fi imprevizibile, generând tensiuni;
5. **Diversitate culturală și ideologică**: Diferite civilizații și sisteme de valori interacționează și concurează, cum ar fi viziunea occidentală vs. viziuni alternative (răsăritene, islamice, etc.);
6. **Putere regională:** Emergența unor centre de putere în diverse regiuni (Asia, America Latină, Africa), care își afirmă interesele și influența.
7. În esență, o lume multipolară este una complexă, diversificată și fluidă, în care puterea este distribuită între mai mulți poli care negociază, concurează și cooperează pentru a modela ordinea mondială.

PROVOCĂRI PENTRU ROMÂNIA

1. **Reîntoarcerea treptată a Americii la doctrina Monroe din 1823**, (Donroe) care presupune abandonarea de către Washington a sferei de influență din Europa și reîntoarcerea la consolidarea sferei de influență din America de Sud, fapt care presupune o abandonare a garanțiilor de securitate acordate României pentru a o susține într-un conflict militar cu Rusia;

2. **Lipsa unei structuri de apărare a Uniunii Europene** concretizate într-o armată comună, aptă a înlocui cu succes, la nevoie NATO, precum și care să acorde garanții de securitate statelor membre;
3. **Războiul din Ucraina** din apropierea granițelor țării;
4. **Erodarea relației euroatlantice** dintre SUA și UE ca urmare a lipsei de interes a statelor membre NATO de a-și spori bugetele pentru apărare. Acest lucru poate duce la dezangajarea Americii în Europa și la posibilitatea izbucnirii unor războaie comerciale între aliații europeni și Statele Unite;
5. Preocuparea din în ce mai accentuată a SUA, ca urmare a așa-zisului război al taxelor, de-a vedea în China un partener mondial pe termen lung, în detrimentul relațiilor economice cu Uniunea Europeană, UE părând a fi strivită de amplitudinea relațiilor americano-chineze.

Aceste provocări plasează România în centrul unui context nefavorabil, nivelul de securitate al României diminuându-se atât de mult încât acesta atrage vulnerabilități, pericole și riscuri care pot fi comparate cu cele ale perioadei momentului unipolar, după abandonarea de către România a umbrelei de securitate a Tratatului de la Varșovia, în condițiile în care momentul geopolitic de atunci nu permitea încă integrarea țării în NATO.

De asemenea, o parte dintre conflictele existente la nivel planetar în perioada de început a lumii multipolare continuă cu aceeași intensitate, devorând resurse umane și economico-financiare, provocând exoduri masive de populație, drame umane, constituindu-se în riscuri de securitate majore pentru omenire. Astfel, în afara conflictelor majore izbucnite și încheiate din Afganistan, (2001-2021), din Irak, (2003-2011), din Siria (2011-2024), mai există și conflictele majore din Ucraina (care, practic a început în anul 2014 data ocupării Crimeii și continuă și în prezent, odată cu așa-zisa operațiune specială din februarie 2022 împotriva Kievului), războiul din Yemen declanșat în anul 2015, care continuă și el, precum și noul conflict din Orientul Mijlociu declanșat în acest an soldat cu blocarea strâmtorii Hormuz, aflat în plină desfășurare.

Pentru România, cea mai periculoasă provocare la ora actuală este cea rezultată în urma războiul din Ucraina, cu care împărțim o frontieră comună, ca urmare a ofensivei armate a Rusiei soldată cu invadarea vecinului nostru de la Nord, în speranța ocupării militare a acestuia în doar câteva zile.

Figura 3. Harta Ucrainei în care apar centralale nucleare, ca obiective militare sensibile precum și teritoriile ocupate de Rusia. Sursă: www.limseonline.com

PREVIZIUNI

Posibilele evoluții ale conflictului din Ucraina pe o perioadă estimată de timp până în anul 2050, s-ar putea concretiza în 3 scenarii/ipoteze de acțiune, astfel:

Scenariul 1 – Câștigă Ucraina (cel mai optimist)

Până în 2030, Ucraina își recuperează majoritatea teritoriilor ocupate și obține garanții de securitate occidentale. În deceniul următor, devine membru UE și un aliat strategic al NATO, contribuind la stabilizarea regiunii. Până în 2050, Ucraina este complet reconstruită și consolidată ca pilon estic al ordinii euroatlantice, în timp ce influența globală a Rusiei se erodează semnificativ, deși păstrează Crimeea;

Scenariul 2 – Câștigă Rusia (posibil)

Până în 2030, Rusia păstrează controlul asupra Crimeei și sud-estului Ucrainei, iar Kievul este forțat să accepte un statut de neutralitate, ca urmare a schimbării regimului politic actual cu un altul mai maleabil la solicitările ruse. Ucraina rămâne divizată și sub presiune permanentă, în timp ce Moscova încearcă să-și extindă influența în Europa de Est și în Caucaz. Până în 2050, un nou echilibru de putere dominat de Rusia și China reconfigurează spațiul dintre Marea Neagră și Asia Centrală, cu NATO într-o poziție defensivă;

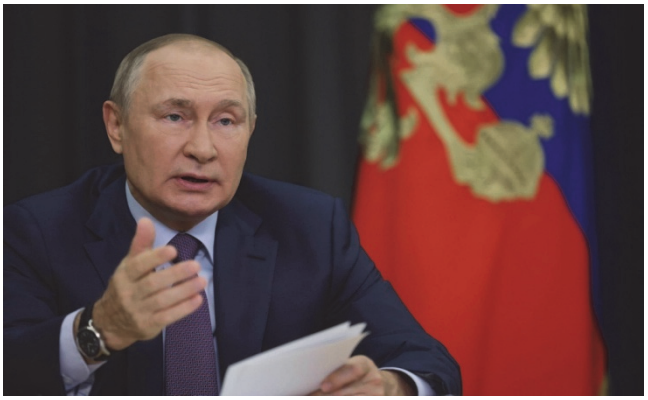

Figura 4. Indiferent de jocurile strategice de putere ale lumii multipolare, Rusia nu poate fi exclusă de la marile decizii care vor guverna planeta. Sursă: https://tg24.sky.it/mondo/2025/11/04

Scenariul 3 - Conflict înghețat, fără învins sau învingător (cel mai probabil)

Astfel, războiul se stabilizează în următorii 2–3 ani fără o soluție politică clară. Liniile frontului devin permanente, iar părțile mențin o stare de armistițiu neoficial, cu ciocniri sporadice. Ucraina rămâne parțial ocupată, dar își dezvoltă relațiile cu Occidentul. Până în 2050, conflictul devine „o nouă Coreea a Europei", iar stabilitatea regiunii depinde de capacitatea NATO și UE de a susține o Ucrainăparțial stabilizată, dar mereu sub presiune.

În acest context, reiese din ce în ce mai evident faptul că, având în vedere modificarea radicală a glacis-ului de securitate al secolului al XXI-lea , paradigma de securitate va cunoaște o profundă adaptare la realitățile actuale.

Astfel, conflictul militar clasic (stat vs. stat) a fost înlocuit sau completat de forme noi și mai complexe, cum ar fi:

Conflicte hibride, unde linia dintre pace și război este estompată (ex. Ucraina);

Războaie prin interpuși (proxy wars), ca expresie a competiției globale între marile puteri (ex. Siria, Yemen);

Război informațional și cibernetic, cu un rol major în influențarea percepțiilor și destabilizarea regimurilor;

- **Conflictul urbanizat și mediatizat**, care vizează simultan moralul populației, imaginea internațională și infrastructura critică;
- **Revitalizarea conflictelor ideologice și religioase**, purtate în numele identității, nu al teritoriului.

Ca urmare, modificarea paradigmei de securitate a lumii multipolare poate duce le următoarele consecințe ale arhitectura globală de securitate, fiind imperios necesar ca România să se adapteze acestor realități:

- Desincronizarea dintre dreptul internațional și realitatea strategică;
- Eroziunea regimurilor de neproliferare și control al armamentului (nuclear, balistic, AI);
- Vulnerabilitatea infrastructurilor critice, ca nou front de luptă (cyber, energie, comunicații);
- Politizarea ajutorului umanitar și a reconstrucției post-conflict, cu efecte negative asupra redresării durabile;
- Generalizarea conflictului „fără învingători", dar cu pierderi masive umane și relaționale.

În concluzie, România se află într-un mediu de securitate extrem de impredictibil, ca urmare a poziției sale geostrategice în proximitatea a două conflicte majore, cel din Ucraina și cel din Orientul Mijlociu, desfășurări care necesită adaptarea paradigmei sale de securitate la aceste realități ale lumii multipolare, inițiind următoarele măsuri urgente:

- **adaptarea doctrinei de apărare** la conflicte hibride și la operațiuni non-convenționale;
- România trebuie să devină un **exportator de securitate regională,** prin capacități consolidate, interoperabilitate, digitalizare și protecție civilă sporită;
- **întărirea rezilienței naționale**, inclusiv în fața propagandei, atacurilor cibernetice și a migrației necontrolate;
- **Consolidarea parteneriatelor strategice**, în special cu SUA, Polonia, Franța și Turcia, devine esențială într-un mediu multipolar.

II. Direcții de urmat pentru România.

Pilonii securității naționale a României în lumea multipolară.

DIRECȚII DE URMAT PENTRU ROMÂNIA

Este mai mult decât evident faptul că evenimentele internaționale petrecute în anul 2026 sunt pe cale a schimba radical lumea, care tinde să se transforme într-un nou sistem al balanței de putere, de această dată, multipolar, cu poli de putere deja vizibili (S.U.A.China, Rusia, India, UE), dar și cu cu un număr de puteri regionale care-și negociază acum statutul la masa deciziilor, acestea fiind realități care schimbă total regula jocului și pentru România. În acest caz se impune o regândire majoră a securității naționale a țării noastre, prin adaptarea acesteia la noile schimbări.

Astfel, un prim pas s-ar concretiza în "ancorarea" României la NATO și UE, luând însă în considerare noile realități politice și geopolitice apărute. Cu toate că NATO rămâne

garanția noastră „hard” de securitate, iar articolul 5 din Tratatul de la Washington rămâne în vigoare, într-o lume multipolară „umbrela americană” nu mai oferă aceleași garanții pentru România, ca urmare a modificării priorităților globale pentru SUA, prin acordarea unei atenții sporite zonelor Orientului Mijlociu, a Pacificului dar și Americii Latine (prin revenirea la Doctrina Monroe), dar și a dificultăților financiare a marelui aliat.

În ceea ce privește UE, aceasta este măcinată în prezent de o mulțime de divergențe la nivel economic dar și politic, pierzându-și oarecum relevanța internațională ca urmare a acțiunilor Washingtonului în plan geopolitic, în plus, planul pentru punerea pe picioare a unei forțe militare comune a statelor membre trenează de ani buni.

Pentru România acest lucru ar însemna alocarea a cel puțin 2.5-3% din PIB pentru cheltuieli de apărare, suma reprezentând minim necesar (pentru a fi credibili în momentul nedorit în care am fi nevoiți să solicităm întăriri în momentul unei eventuale agresiuni la adresa suveranității noastre statale). Ar mai însemna investiții semnificative în capabilități critice, cum ar fi apărarea anti-aeriană cu rază lungă, muniție, logistică, mobilitate, și nu în ultimul rând o interoperabilitate reală nu doar prin exerciții, ci și prin standarde ridicate a calității pregătirii trupelor, achiziționarea de muniții compatibile, precum și lanțuri de aprovizionare eficiente.

Figura 5. Armata României, element de stabilitate la nivel regional, element de încredere în cadrul arhitecturii de securitate euro-atlantice

O altă direcție de acțiune pentru România ar fi consolidarea statutului de " pivot estic" al NATO, fapt care s-ar transpune în dezvoltarea capacităților navale și aeriene de supraveghere, prin alocarea unui număr suficient de drone, de radare, de corvete precum și dezvoltarea apărării de coastă. Se impune necesitatea transformării portului Constanța și a porturilor dunărene în hub de reziliență, de logistică militară și civilă, dar și o coordonare strânsă cu Turcia, Bulgaria, Ucraina, Moldova în arealul Mării Negre, pentru întărirea flancului estic.

În lumea multipolară războaiele economice și dependențele energetice sunt arme de temut. Deoarece securitatea economică este una dintre componentele securității naționale, România ar trebuie să își accelereze independența energetică, deoarece dependența (nu în totalitate, din fericire) de gazul rusesc a constituit o vulnerabilitate pentru țară, prin riscurile de șantaj economic la care România poate fi oricând supusă de către Kremlin.

În concluzie, exploatarea resurselor de gaze naturale și de petrol din Marea Neagră, implementarea unor tehnologii nucleare de generație nouă la Centrala de la Cernavodă, noile interconectări ale rețelelor de energie cu Republica Moldova, precum și diversificarea lanțurilor de aprovizionare cu microcipuri, muniție, materii prime se constituie în priorități pentru guvernanții României, indiferent de culoarea politică a acestora. Nu trebuie neglijată nici protejarea infrastructurilor critice, a cablurilor submarine, a rețelelor electrice, a porturilor, de atacuri cibernetice, războiul hibrid în care se află România acum, alături de cel cibernetic, economic și informatic, fiind realități de necontestat, constituindu-se și în adevărate pericole la adresa securității naționale a României.

Deoarece în multipolaritate micile puteri sau cele regionale supraviețuiesc prin rețele de interese, nu doar prin tratate consistente, un rol important este atribuit diplomației de proximitate**,** prin întreținerea unor relații bazate pe încredere, respect reciproc, eficiență și pragmatism cu toți vecinii noștri, atât cu Moldova și Ucraina dar și cu cele din regiunea Balcanilor de Est și a Regiunii Extinse a Mării Negre.[7]

În războiul modern, lupta se duce din ce în ce mai puțin pe câmpul de luptă, așa cum s-a întâmplat în conflictele din secolul al XX-lea, cu desfășurări de mari mase de tancuri pe

[7] *Regiunea Extinsă a Mării Negre (REMN)* este un concept care definește un spațiu geostrategic și economic complex, care depășește granițele riverane stricte, incluzând statele din bazinele Mării Negre, Mării Caspice și ale Mării Baltice. Este un punct de convergență între interesele Uniunii Europene, NATO, SUA și Rusia. Statele riverane ale Mării Negre sunt România, Bulgaria, Turcia, Rusia, Ucraina și Georgia. Perimetrul extins al regiunii cuprinde Caucazul de Sud (Armenia, Azerbaidjan), Republica Moldova, precum și legături directe către Asia Centrală și Orientul Mijlociu. Sursă Marius-Sorin Miclea „ *La Roumanie et la Région Etendue de la Mer Noir dans le nouveau contexte de sécurité et défense d après la Guerre Froide",* Teză de Doctorat susținută la Universitatea Jean Moulin, 27.06.2012

direcțiile strategice de atac sau cu lovituri aeriene devastatoare pe obiective de mare importanță. (hard power). Războiul hibrid, cel tehnologic, economic, informatic sau cel cibernetic reprezintă noi componente ale categoriei de soft power specifică confruntărilor între state. Însă categoria de conflict soft power acționează cu preponderență asupra minților prin componenta războiului psihologic care se manifestă prin pervertirea minților, propagandă, dezinformare, pe de-o parte, iar pe de altă parte prin migrație instrumentalizată și presiune economică.

Și în sfârșit, dar nu în cele din urmă, o atenție specială ar trebui acordată autonomiei strategice în detrimentul izolării României.

Termenul de „autonomie strategică europeană" sună vag, dar pentru România are o conotație specială, reprezentând personificarea necesității ca Uniunea Europeană trebuie să acționeze oricând singură, excluzând dependența de SUA în crizele de nivel mediu care apar în diferite părți ale globului unde Bruxelles-ul are interese geopolitice și strategice,

Fenomenul ca atare nu înlocuiește NATO, ci îl completează.

La rândul său, România trebuie să acționeze pentru a dispune de o industrie națională de apărare proprie, să își câștige independența în producerea tehnicii militare, excluzând orice dependență, inclusiv cea față de statele membre UE în producerea oricărui tip de furnituri militare, activități complementare cu școlarizarea unor tehnicieni de înaltă calificare pentru a lucra în acest tip de industrie atât de necesară României.

Concluzia care se impune presupune luarea în considerare a următoarelor specte:

-la nivel exogen, în sistemul multipolar nu mai există „protector" pe care se va putea baza România, cu excepția NATO, rămânând însă de văzut cum se va adapta această organizație creată în perioada războiului rece la noile schimbări survenite ca urmare a schimbării polarității la nivel mondial. Nu este mai puțin adevărat faptul că în prezent este supusă sub semnul întrebării inclusiv existența acestei organizații;

- la nivel endogen, România va trebui să devină suficient de puternică din punct de vedere militar pentru a nu fi ignorată, suficient de utilă economic și geografic pentru a fi atractivă în noile alianțe care se vor prefigura și, mai ales, să fie suficient de unită, pentru a conferi acea stabilitate le nivelul clasei conducătoare, care va trebui să ia cele mai eficiente decizii pentru securitatea României.

PILONII SECURITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNIEI ÎN LUMEA MULTIPOLARĂ

Pilonii securității naționale a României în lumea multipolară necesită o reconfigurare sistemică, ca urmare a fragmentării sistemului internațional. Astfel, sunt din ce în mai

vizibile noile realități, cum ar fi reconfigurarea politică și economică a SUA pe zona Pacificului, atenția acordată de către Washington Chinei, în paralel cu intenția actualei administrații la Doctrina Monroe (nu se știe ce politici va adopta viitoarea administrație de la Washington cu ocazia alegerilor din anul 2028). În mod constant, atenția tuturor experților în relații internaționale este focalizată pe actualele decizii ale administrației Trump, elemente care induc o serie de presupuneri și predicții privind viitorul lumii multipolare, însă nimeni nu ia în calcul dacă aceste decizii vor fi continuate de viitoarea administrație americană, care va avea de ales între revenirea la politica externă anterioară actualei administrații sau continuarea orientărilor strategice din prezent.

În ceea ce privește Rusia, aceasta este din ce în ce mai activă pe flancul estic al NATO, iar UE se află în prezent într-un amplu proces de redefinire. Pentru România asta înseamnă că securitatea trebuie construită pe mai mulți piloni care se susțin reciproc.

Pilonii principali ai securității naționale a României:

1. **Resetarea securității naționale prin reconfigurarea întregului sistem național de apărare** ca urmare a deciziei SUA de de a-și transfera efortul strategic spre alte regiuni ale lumii. Această decizie va avea, fără îndoială consecințe și asupra NATO. Astfel, România va trebuie să se bazeze în primul rând pe propriile sale forțe, luând exemplul Poloniei, prin configurarea unei noi armate cu un efectiv sporit, cu o dotare ultramodernă, o adevărată forță de descurajare a unor eventuale intenții agresive ale Rusiei, o armată adaptată atât să facă față unui război convențional dar mai ales unui război neconvențional, ținând seama de actualele desfășurări din Ucraina.

2. **Menținerea actualelor alianțe de securitate**, având NATO ca osatură, prin activarea Articolului 5 al Tratatului de la Washington la nevoie, împotriva oricărui tip de agresiune militară și prin menținerea unui efectiv ridicat de trupe și tehnică militară sub stindard NATO în România. O atenție specială va trebui acordată continuării și dezvoltării Parteneriatului strategic cu SUA, în special pe componenta militară.

3. Sporirea dimensiunii europene și a vizibilității României în UE printr-o autonomie strategică sporită.

Cu toate că pilonul UE nu reprezintă un element militar în sens clasic, acesta are o importanță vitală pentru reziliență economică, energetică și cibernetică. Fondurile europene, piața unică și proiectele de apărare comună (EDF, PESCO) reduc dependențele României față de alte piețe externe. Conceptul de „autonomie strategică europeană “ va avea un efect benefic asupra României prin recurgerea la fonduri pentru dezvoltare prin mecanismele europene. Acest concept nu înlocuiește rolul SUA în cadrul arhitecturii de securitate a României, ci îi este complementar.

4. Securitatea regională. Marea Neagră și vecinătatea apropiată

Regiunea Extinsă a Mării Negre este o regiune geografică recunoscută drept un areal strategic în care, după disoluția URSS, au izbucnit numeroase conflicte regionale „calde", interetnice, ca urmare a „încălzirii" conflictelor „înghețate" care au apărut ca urmare a tratatului de constituire a Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste.[8] Formarea acestui conglomerat statal a amalgamat și a călcat în picioare sentimentele naționaliste ale entităților statele care, la acea vreme, au format URSS, iar după destrămarea URSS, toate resentimentele popoarelor componente ale URSS, ținute sub un strict control ideologic de către Kremlin, au debordat, transformându-se în mișcări independentiste sau luând forma unor războaielor locale în spațiul ex-sovietic.

Odată cu declanșarea agresiunii rusești împotriva Ucrainei, România a devenit stat NATO de frontieră cu zona de conflict, asumându-și riscuri inerente și putând deveni oricând o „victimă colaterală„ a confruntării ruso-ucrainene, prin încălcarea spațiului nostru aerian de către drone, unele dintre ele prăbușindu-se pe teritoriul României, acest lucru întâmplându-se din ce în ce mai des. Astfel, întreaga infrastructură de pe teritoriul României adiacentă zonei de conflict, elementele naturale, apele curgătoare, litoralul Mării Negre, Delta Dunării devin elemente critice ale securității noastre naționale, necesitând implementarea unor măsuri speciale de supraveghere și protecție, atât în prezent cât și în viitor, deoarece indiferent cu cum se va termina conflictul, acesta se va transforma într-unul „înghețat", ca urmare a nemulțumirilor ambelor părți aflate la masa tratativelor.

În ceea ce privește Republica Moldova, stabilitatea Chișinăului se constituie într-o extensie directă a securității României. Interconectările energetice, de infrastructură, sprijinul politic și economic acordate de către România Republicii Moldova, sunt măsuri integrate complementare apărării naționale a României.

---

[8] Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (abreviat **URSS**) (în rusă *Союз Советских Социалистических Республик (СССР)*, *Soiuz Sovetskih Soțialisticeskih Respublik (SSSR)*, cunoscută și ca Uniunea Sovietică (rusă *Советский Союз*, *Sovetskii Soiuz*), a fost un stat întins pe o mare parte din Nordul Eurasiei, și care a existat din 1922 până în 1991. Formarea sa a fost punctul culminant al Revoluției ruse din 1917, cea care l-a îndepărtat pe țarul Nicolae al II-lea. (Pentru denumirea oficială a Uniunii Sovietice în limbile altor republici, vezi Denumiri oficiale ale URSS). URSS era constituită din mai multe Republici Sovietice Socialiste (RSS-uri). Numărul acestora a variat de-a lungul timpului; la data dezmembrării, URSS număra 15 republici componente. Rusia era, de departe, cea mai mare republică din uniune, dominând în aproape toate domeniile: suprafață, populație, economie și influență politică. Teritoriul URSS a suferit, de asemenea, variații mari; în 1990 corespundea Rusiei Imperiale, cele mai importante excepții fiind Polonia, Finlanda și Alaska. Cu excepția unei scurte perioade chiar după revoluție, organizarea politică a țării era definită de singurul partid politic recunoscut, Partidul Comunist al Uniunii Sovietice. (P.C.U.S.). Sursă: https://ro.wikipedia.org/wiki/Uniunea_-Republicilor_Sovietice_Socialiste

Un rol deosebit în cadrul noii noastre arhitecturi de securitate va trebui acordat consolidării Flancului Sudic al NATO, printr-o coordonare eficientă cu Bulgaria, Turcia, Grecia. O zonă adiacentă conflictului sau o regiune balcanică instabilă înseamnă creșterea presiunii migratorii precum și vulnerabilităților hibride. Deoarece în multipolaritate sancțiunile, embargourile și dependențele se constituie într-o categorie non-letală de arme redutabile, reziliența economică și energetică sunt elemente de maximă importanță. Gazele de la Marea Neagră, Centrala nucleară de la Cernavodă, centralele electrice contribuie în mod semnificativ la independența energetică a României, iar acestea, alături de infrastructura critică, cablurile submarine, rețeaua de Internet, rețelele electrice, porturile, sistemul feroviar, necesită adoptarea nor măsuri de protecție de prioritate maximă, deoarece ele sunt ținte prioritare ale atacurilor hibride.

Securitatea cibernetică și informațională se asigură printr-un sistem de apărare cibernetică națională, pus sub tutela, în cazul unui conflict, structurilor de specialitate din cadrul serviciilor de informații, iar armata va trebui să protejeze rețelele statului și companiile critice.

Reziliență socială va integra educația, mass media, combaterea fake news, proces de amplitudine care va avea ca rezultat instalarea coeziunii interne, deoarece o societate divizată este vulnerabilă indiferent de cât de multe tancuri și avioane dispune aceasta.

Relansarea industriei de apărare și pregătirea din timp a efectivelor de rezerviștilor necesari mobilizării naționale prin programul de relansare a industriei de apărare românești pentru fabricarea elementelor de muniții și tehnicii de luptă necesare unui război al secolului al XXI-lea, cu un accent deosebit pe producția prioritară de drone și avioane fără pilot precum și activarea și pregătirea rezervei naționale de rezerviști și regândirea protecției civile, dar și prin alocarea stocurilor strategice, a întocmirii planurilor de evacuare precum și a implicării populației.

Într-o lume multipolară, securitatea națională a României depinde de capacitatea de a echilibra apartenența la NATO și UE cu relații pragmatice cu ceilalți poli de putere. Flexibilitatea diplomatică și reziliența economică devin la fel de importante ca forța militară convențională. Prioritatea rămâne consolidarea flancului estic și protejarea infrastructurii critice împotriva amenințărilor hibride și a Rusiei. România nu își poate permite neutralitatea, dar poate își folosi poziția geografică pentru a fi un actor de stabilitate regională. Astfel, securitatea se construiește prin alianțe solide, decizie internă coerență și adaptare continuă la un echilibru regional și global în continuă schimbare.